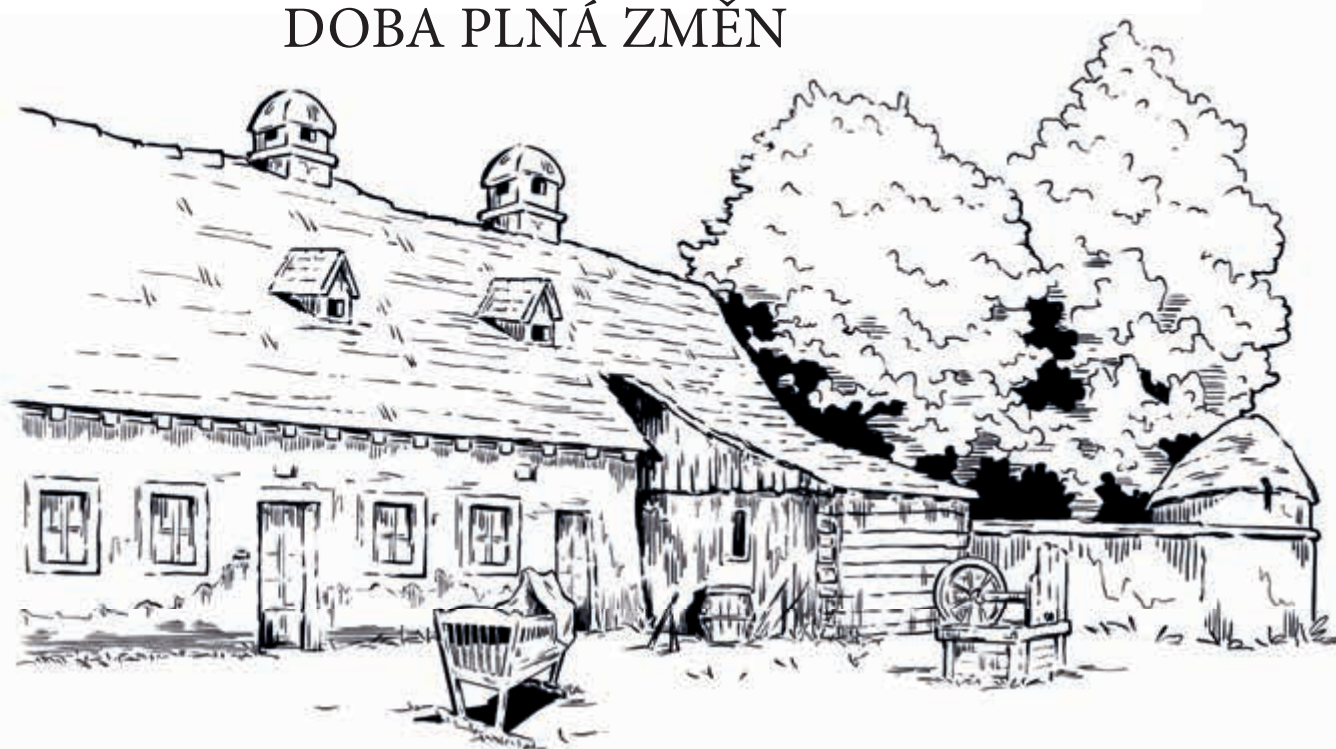

2. KAPITOLA NARODIL SE MASARYK

DOBA PLNÁ ZMĚN

Dne 7. 3. 1850 v Hodoníně přišel na svět chlapec. Narodil se Terezii a Josefovi Masarykovým. Terezie byla místní kuchařka a Josef zase kočí. Svému prvorozenému synovi dali jméno Tomáš. Po Tomáši se Masarykovým narodily ještě dva chlapi.

Právě tehdy byl v Hodoníně jmenován úplně první starosta. I tam začala platit nová ustanovení z Vídně, která upravovala správu jednotlivých měst a vesnic. Jen pro představu, tehdy měl Hodonín 3 500 obyvatel, dnes jich má skoro 25 000.

Masaryk se narodil do doby plné změn, do doby národního obrození a technické revoluce. V 2. polovině 18. století se česky mluvilo víceméně už jen na vesnicích a v menších městech, úředním jazykem byla němčina. Národní buditelé Josef Dobrovský, Josef Jungmann a František Palacký se rozhodli český jazyk zakonzervovat. Mysleli si totiž, že český jazyk nakonec zanikne a že bude nahrazen němčinou. Postupně tak vznikala díla jako Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě, Mluvnice jazyka českého a Německo-český a Česko-německý slovník. Jejich práce však společnost naopak povzbudila a začala vznikat další národně uvědomělá díla. Vzniklo první české nakladatelství – Česká expedice Václava Matěje Krameria. Václav Kliment Klicpera začal psát české veselohry, Magdalena Dobromila Rettigová zase kuchařky. Český jazyk se znovu pomalu vracel mezi lidi. Ožil.

Národní obrození se 2 roky před narozením Tomáše Masaryka v roce 1848 přeměnilo v revoluci. V celém Rakousku si totiž jednotlivé národy začaly uvědomovat své hodnoty a svou historii, a chtěly se proto vymanit z autoritářské vlády kancléře Metternicha. Chtěly více pravomocí a více volnosti. Výsledkem revoluce bylo zrušení roboty a poddanství, ustanovení rovnosti před zákonem, povolení občanských práv, změna obecní samosprávy a jmenování nového císaře Franze Josefa I.

Zrušení poddanství a roboty byly významné kroky. Znamenalo to totiž odstranění rozdílu mezi vrchností a poddanými. Poddaní si směli koupit půdu, což do té doby nešlo. Za náhradu byli zproštěni poddanských břemen (dávek, roboty a církevního desátku). Bývalí poddaní sice zůstali nadále závislí na šlechtických

velkostatkářích, ale mohli se této vazby rychle zbavit. Český národ od té doby vystupuje jako svébytný, formuluje politický program a snaží se zrovnoprávnit Čechy s Němci a Rakušany.

To ale nejsou jediné změny, které s sebou 19. století přineslo. 19. století je totiž doba vědy! V roce 1800 staví Alessandro Volta svůj Voltův sloup, první elektrickou baterii na světě. Tím odstartuje závod vědců ve zkoumání vlastností elektrických látek, v definování zákonů platících v elektrických obvodech a ve vynálezech souvisejících s elektřinou.

Vzniká první telegrafická linka. Mezi Baltimorem a Washingtonem odesílá učitel kreslení Samuel Finley Morse historicky první zprávu, jejíž znění je: „Co stvořil Bůh na světě nejkrásnějšího?“ James Watt sestrojil parostroj, následuje vynález parní lokomotivy a parní lodi. První lokomotivy se již prohánějí i po českých kolejích. Z Prahy do Bratislavy (Prešpurku) za necelých 5 hodin, z Evropy do Ameriky nejrychlejším parníkem již za 5 dní. Jen pro představu: Když předtím jel František Palacký dostavníkem z Prahy do Vídně, cesta mu zabrala 34 hodin, a když se chtěl Evropan dostat do Ameriky, plachetnicí mu to zabralo 8 až 12 týdnů (záleželo na tom, jak zrovna foukal vítr).

Na přelomu 18. a 19. století začaly i v českých zemích vznikat továrny. Využívaly moderní stroje a nové technologie. Vznikaly rafinerie třtinového cukru, cukrovary, porcelánky, pivovary, sklárny, bavlnářské závody, prostě továrny všeho druhu. S příchodem páry se počet továren ještě zvýšil. Kromě výroby měla pára vliv i na zemědělství, kde se objevovaly první parní traktory a mlátičky. Postupně se začal rodit těžký průmysl – železárny, strojírna, těžba uhlí apod. Přestalo se topit dřevem a začalo se topit koksem. Pro českou výrobu bylo zásadní zrušení roboty a poddanství, které umožnilo velký odliv pracovní síly ze šlechtických sídel právě do fabrik.

Továrny s sebou přinesly novou možnost obživy pro velkou část populace. Pracovat mohly ženy i děti. Děti mohly jít buď do školy, nebo do fabriky. A nebylo vůbec nezvyklé, že děti skončily právě v továrnách.

Hodonín byl od továren zatím daleko, a tak šel Tomáš Masaryk do místní obecné školy.

Po absolvování pokračoval na reálné škole v Hustopečích. V tutéž dobu Nicolaus Otto vyvinul první čtyřdobý spalovací motor a položil tak základy automobilismu. O tom ale malý Masaryk neměl ani zdání.

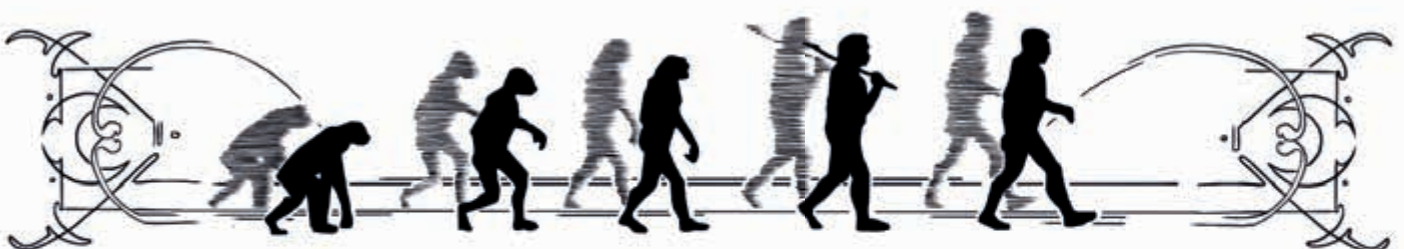
Rodiče Tomáše poslali do učení strojním zámečnickem do Vídně. Tam se mu ale nelíbilo, a tak se po čase vrátil zpátky za rodinou. Doma v Čechách se dal do učení ke kováři. Kovařina se mu moc líbila a byl dokonce přesvědčený, že u ní zůstane už po celý svůj život.

Pak zde ale potkal svého profesora z reálného gymnázia a ten s jeho osudem nesouhlasil. Věřil, že má Tomáš na víc, že by mohl jednou být vzdělaným člověkem a dobrým úředníkem. Přesvědčil proto Tomášovy rodiče, aby ho poslali dělat podučitele do místní školy. A tak se i stalo. Po roce práce podučitele se patnáctiletý Tomáš přihlásil na německé gymnázium v Brně. Chtěl se dál vzdělávat, na vše měl už svůj názor. Často se proto dostával do konfliktu s profesory.

Mladý Masaryk odmítal chodit k povinné školní zpovědi, což bylo v té době nemyslitelné. Všichni chodili do kostela a ke zpovědi. Tak to prostě je a bude. Tomáš to ale viděl jinak, a tak ke zpovědi nechodil. Sám ředitel školy si ho kvůli tomu zavolal „na kobereček“. Chtěl mu domluvit a přesvědčit ho, že se ke zpovědi chodit musí. Masaryk mu na to ale rozčileně odpověděl: „Kdo jedná proti svému přesvědčení, je darebák!“ To ředitele přímo dopálilo a došlo k potyčce. Masaryk byl málem vyloučen, ale měl štěstí, že se ho zastal jeho známý. Masaryk se pak raději přesunul na gymnázium do Vídně, kde nakonec v roce 1872 úspěšně odmaturoval. Co ale dál? Masarykovi bylo 22 let a měl život před sebou.

Nejdříve si myslel, že bude studovat klasickou filologii, tedy studium latiny a staré řečtiny ve spojení s jejich kulturou a historií, nakonec ale propadl filozofii.

2. polovina 19. století znamená v literatuře a umění realismus, ve filozofii je to Darwinova teorie a Friedrich Nietzsche s jeho nihilismem. Mladý Masaryk se ale zajímal více o tvorbu předchozích generací. Studoval renesančního dramatika Williama Shakespeara, francouzského filozofa Reného Descarta, německého romantika Johanna Wolfganga Goetha, od kterého se pak dostal k antickému Platónovi. Platón ho velmi fascinoval, až nakonec absolvoval svou disertační práci „Podstata duše u Platóna“. Byl to rok 1876. Stejný rok, kdy si nechal Alexander Bell patentovat telefon.

1876. LIPSKO.

OPĚŠEL JSEM DO LIPSKA, ABYCH SE VĚNOVAL NA MÍSTNÍ UNIVERZITĚ TEOLOGII A FILOZOFII. TEHDY JSEM JEŠTĚ NEVĚDĚL, JAK SE MI TO STANE OSUDNÝM.

ŠTUDOVAL JSEM ZDE PROTESTANTISM, JAK SE JEVIL V ZEMI PROTESTANTSKÉ A VZDĚLANÉ. A PAK JSEM SEPSAL ČLÁNEK O POKROKU. NA NĚM BY BYLO MOŽNÉ VIDĚT, JAK JSEM SE VYVÍJEL.

I ZDE V NĚMECKU BYLI ČEŠI A MĚLI I SVŮJ SPOLEK, TAM JSEM RÁD CHODÍVAL, SLEDOVAL LIDI KOLEM A DEBATOVAL O ČESKÉ KULTUŘE.

BYL JSEM HOROUČÍM MILOVNÍKEM HAVLÍČKA BOROVSKÉHO, RÁD JSEM SI PŘEPISOVAL JEHO TEXTY.

KDO SEJE LES, KDO ZAKLÁDÁ SAD, ZŘÍDKA SE DOČKÁ SÁM OVOCE A UŽITKU: ALE JAK BÍDNÝ BY BYL SVĚT, KDYBY PROTO JIŽ NIKDO SADY ZAKLÁDATI A LESY SÍTI NECHTĚL? KDO TEDY SE CHCE UJÍMATI LIDU, MUSÍ K TOMU MÍTÍ JINÉ A VYŠŠÍ POHNUTKY NEŽLI VDĚČNOST A ODMĚNU OD NĚHO: VE ZDARU SVĚHO DÍLA, VE SVĚM SRDCI A VE VDĚČNÉM PŘÁTELSKÉM UZNÁNÍ MALÉHO POČTU SVÝCH STEJNĚ SMÝŠLEJÍCÍCH MUSÍ HLEDATI JEDINOU ODMĚNU, NECHCE-LI BÝTI BRZY ZKLAMÁN."
KAREL HAVLÍČEK BOROVSKÝ

V LIPSKU JSEM PŘIČICHNUL KE SPIRITISMU A OKULTISMU, SLEDOVAL JSEM MÍSTNÍ SPIRITISTY A STUDOVAL S NIMI HYPNÓZU...

...NU NAKONEC MĚ TO NECHYTLO.

TOMUHLÉ TEDA NEROZUMÍM. ALE ČEMU VLASTNĚ DOOPRAVDY ROZUMÍME?

1877. LIPSKO. PENZION PANÍ GOERINGOVÉ.

PANE MASARYKU, PŘEDSTAVTE SI, DNESKA JSME V KNIHKUPECTVÍ POTKALI AMERIČANA! JMENUJE SE GARRIGUE, MOC VÁŽENÁ RODINA.

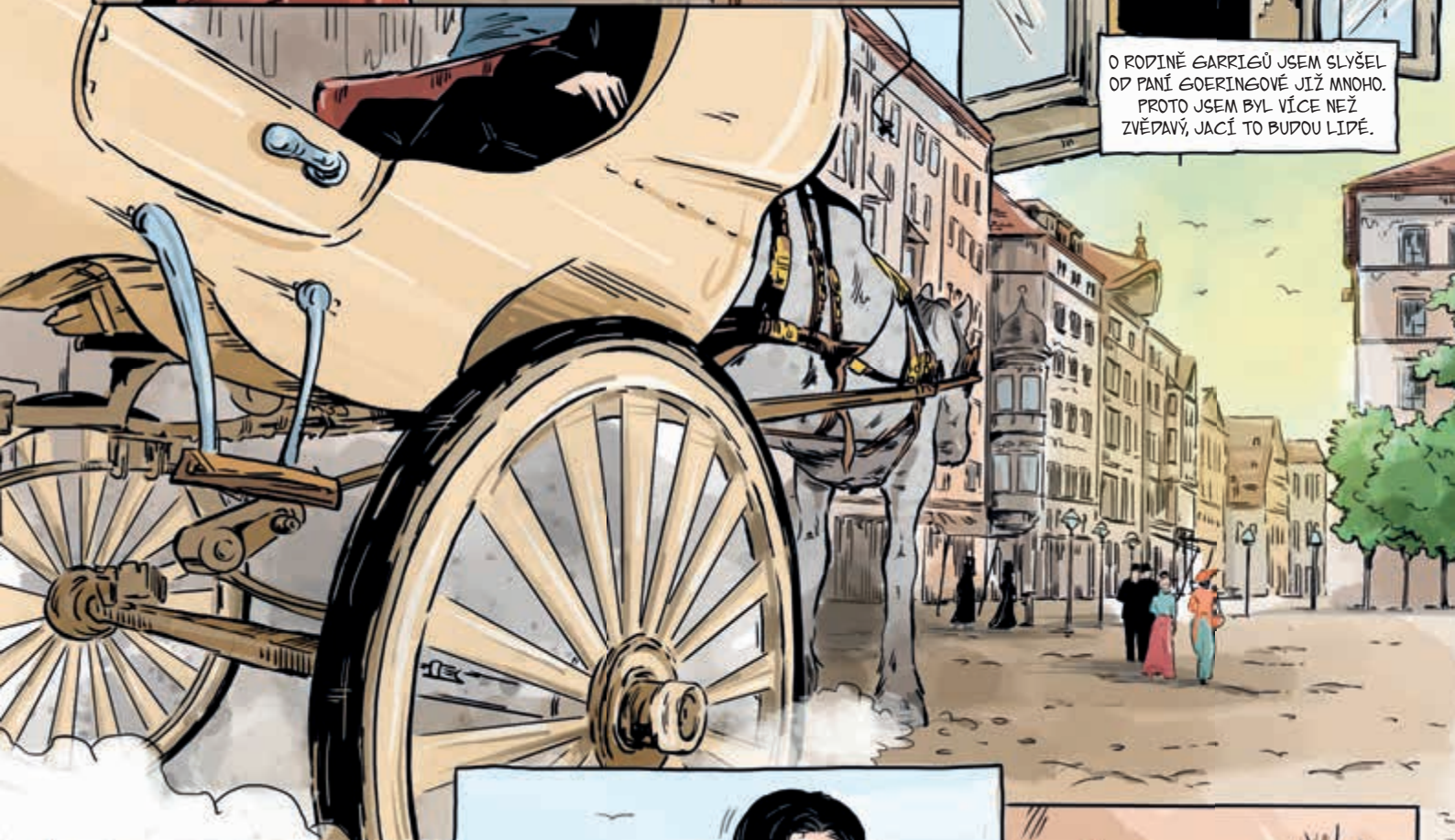
PRŮ JSOU VELMI MUZIKÁLNĚ ZALOŽENÍ.

PŘÍŠTÍ TÝDEN SEM ZA NÁMI PŘIJEDOU.

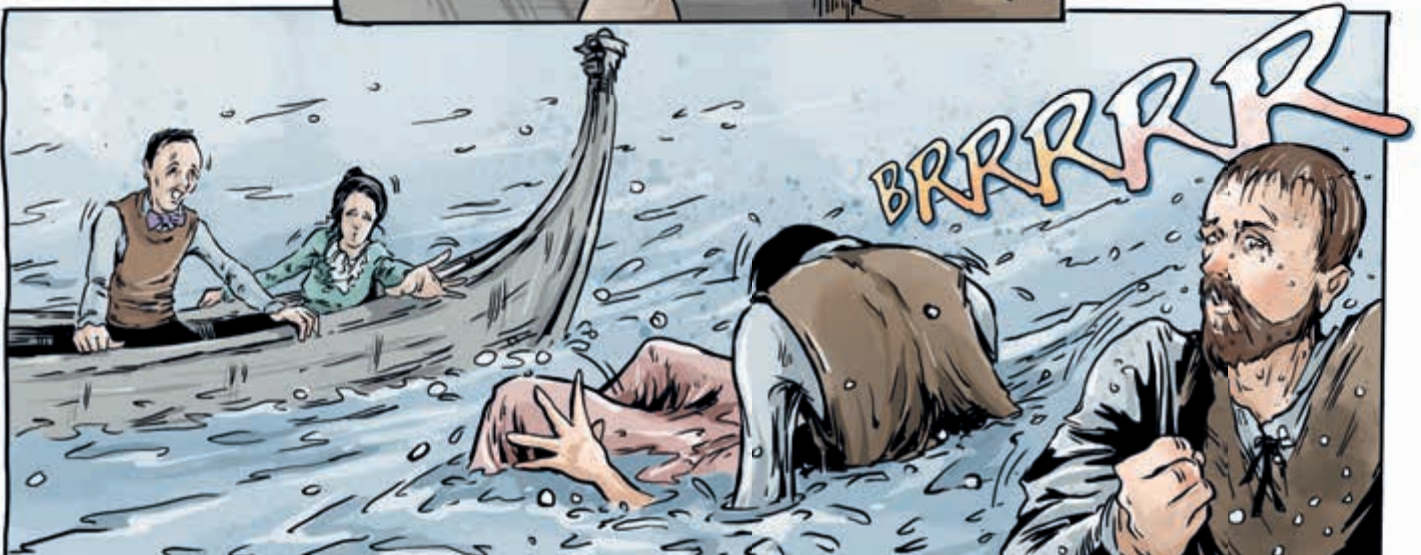
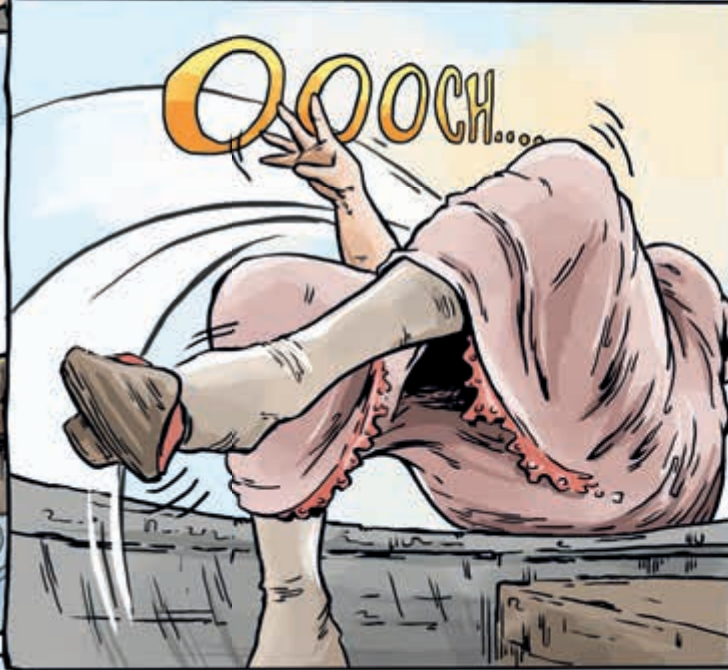
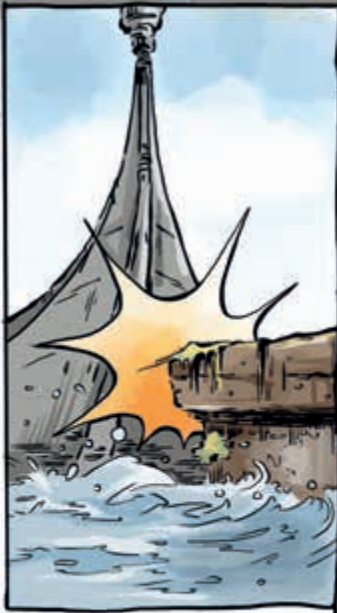
NO TO BUDE RADOST.

TO VÍTE, TO JSOU TI AMERIČANÉ...

O RODINĚ GARRIGŮ JSEM SLYŠEL OD PANÍ GOERINGOVÉ JIŽ MNOHO. PROTO JSEM BYL VÍCE NEŽ ZVĚDAVÝ, JACÍ TO BUĐOU LIDÉ.

A UŽ TEHDY JSEM VEDEL, ŽE JSEM TO LÉTO MEL PROŽÍT OSUPOVOU UPÁLOST, KTERÁ SE STALA ROZHODUJÍCÍ PRO MUJ CELÝ ŽIVOT.

EHM EHM EHM

KDYŽ JSEM NEMOHL CHODIT
NA PŘEDNÁŠKY, TAK JSME SI
ALESPŇ KRÁTILI CHVILKY
SPOLEČNÝM ČTENÍM...

ÚDIV JE POSTOU ČLOVĚKA,
KTERÝ MOU PROST SKUTEČNĚ
MILUJE, A NENÍ JINÝ POČÁTEK
FILOZOFIE NEŽ TENTO.

PANE MASARYKU,
TENTO TÝDEN ODJEDU.

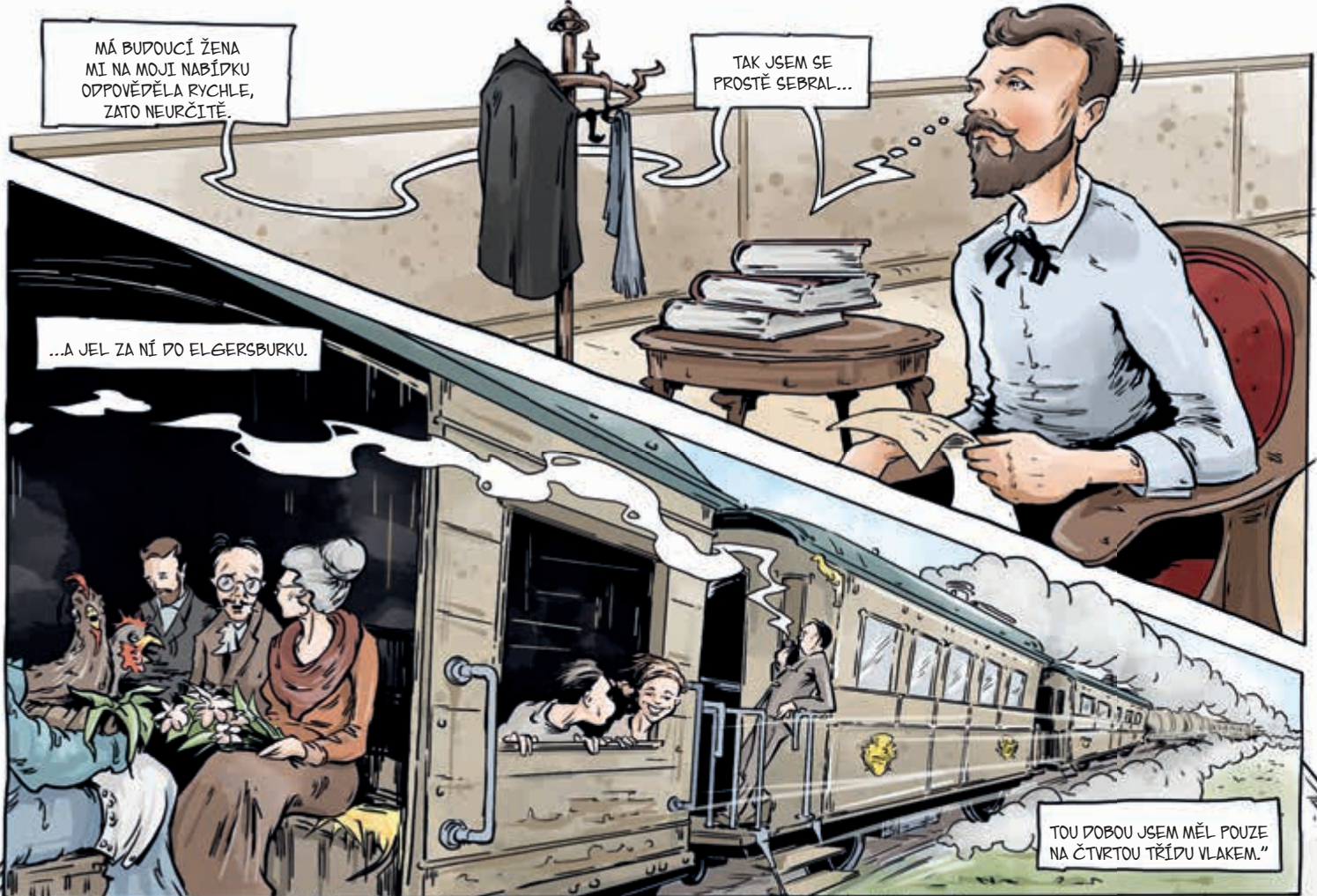
JEDU ZA SVOU
PŘÍTELKYNĚ
DO ELSERSBURKU.

AHA. VIDÍTE.
NO TAK TO
SE NEDÁ
NIC DĚLAT,
SLEČNO
GARRIGUOVÁ.

TEPRVE, KDYŽ BYLA PRYČ,
UVĚDOMIL JSEM SI,
CO
PRO MĚ ZNAMENÁ.

JAL JSEM SE PSÁT LIST
A POŽÁDAL JSEM JI O RUKU.

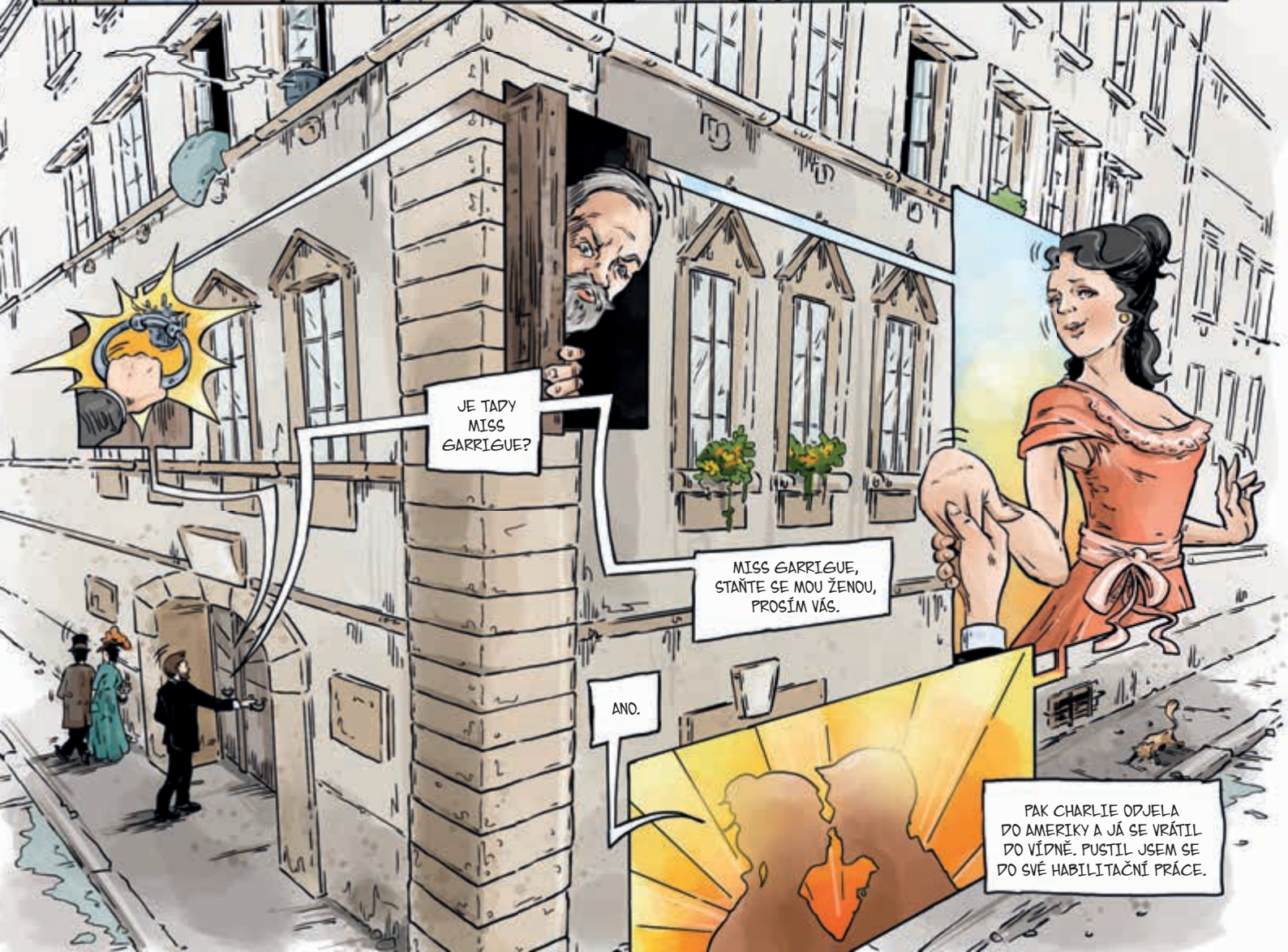

MÁ BUPOUCÍ ŽENA MI NA MOJI NABÍDKU ODPOVĚDĚLA RYCHLE, ZATO NEURČITĚ.

TAK JSEM SE PROSTĚ SEBRAL...

...A JEL ZA NÍ DO ELGERSBURKU.

TOU DOBOU JSEM MĚL POUZE NA ČTVRTOU TŘÍDU VLAKEM.

JE TADY MISS GARRIGUE?

MISS GARRIGUE, STAŇTE SE MOU ŽENOU, PROŠÍM VÁS.

ANO.

PAK CHARLIE ODJELA DO AMERIKY A JÁ SE VRÁTIL DO VÍDNĚ. PUSTIL JSEM SE DO SVÉ HABILITAČNÍ PRÁCE.